

Darija Pivk¹

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
<https://orcid.org/0000-0002-6541-1826>

**POSNEMOVALNI (ONOMATOPEJSKI) MEDMETI
V SORODNIH JEZIKIH (NA SLOVAŠKEM IN SLOVENSKEM GRADIVU)
IN NJIHOVA VKLJUČITEV KOT MOTIVACIJA ZA USVAJANJE
IN VADENJE RAZLIČNIH SLOVNIČNIH STRUKTUR IN LEKSIKE
PRI UČENJU SLOVAŠČINE KOT TUJEGA JEZIKA²**

Prispevek skuša prikazati, kako lahko pogosto pozabljeno oz. zapostavljeno besedno vrsto, medmet, na zanimiv in igriv način uporabimo kot uvodno motivacijo na lektorskih vajah in s tem vsaj delno zapolnimo vrzel sistematične obravnave zadnje nepregibne besedne vrste v učbenikih slovaščine kot tujega jezika. Omejimo se na posnemovalne živalske medmete in jih primerjamo v obeh jezikih, v slovenščini in slovaščini, ter na glagole, ki se iz njih tvorijo. V nadaljevanju prikažemo, kako nam medmeti služijo kot izhodišče za usvajanje ali vadenje različnih slovničnih struktur in leksike, povezanih z živalsko tematiko. Z različnimi vajami ponazorimo, kako se študenti naučijo ali utrdijo sklanjanje živali v ednini in množini, utrdijo sklanjatveni vzorec *dievča* pri živalskih mladičih in kako ločijo svojilne in vrstne živalske pridevnike. Predhodno obravnavane medmete lahko uporabimo tudi kot izhodišče za ponovitev in vadenje tvorjenja nedoločnika in samostalnika. Kot še eno področje, povezano s temo prispevka, se ponuja tudi živalska frazeologija, ki jo lahko obravnavamo primerjalno.

Ključne besede: posnemovalni živalski medmet, izmedmetni glagol, sklanjanje poimenovanj za živali, svojilni in vrstni živalski pridevniki, živalska frazeologija

1. Uvod. Med besednimi vrstami zasedajo medmeti v slovnicaх većinomа zadnje mesto in so tudi zato pogosto prezrti in razumljeni kot obrobni glede na jezik kot celoto, kar potrjuje tudi kolektiv avtorjev *Morfológie*, ki navaja, da

¹ darija.pivk@ff.uni-lj.si

² Prispevek je nastal v sklopu raziskovalnega projekta Erasmus + KA220 Innovation and Optimization of Educative Tools and Resources in The Field of Slovak Language Education Beyond The Territory of Slovakia.

/č/isto posebej stojijo medmeti, ker zunanjo resničnost posredujejo na najmanj jezikovno obdelan način. Njihov pomen je najmanj natančen, zato jo je treba razlagati s polnopomenskimi besedami. /.../ Medmeti pogosto izražajo le spontane in nekontrolirane reakcije na zunanje d različaje, zato so morfološko gledano brez oblike (amorfni). Pogosto so brez oblike tudi s fonološkega stališča: medmetov ne moremo zajeti s črkami naše abecede, npr. ko z ustnicami posnemamo različne zvoke pri poganjanju, klicanju in odganjanju živali. (Oravec et al., 1984: 14; prevod D. P.)

Najpogosteje jih srečamo v vsakodnevni čustveno obarvani komunikaciji, v komunikaciji z otroki in otroški komunikaciji, pri komuniciranju z živalmi ali pri oponašanju njihovega oglašanja, v literarnih delih in časopisih, posebej pa so medmeti zastopani v stripih, v katerih je zaradi omejenega prostora v stripovskem oblačku njihova uporaba še kako upravičena. Ker »medmeti lahko motivirajo tudi druge besedne vrste in tvorijo besedne družine, zlasti zaradi sistemske tvorbe izmedmetnih glagolov«, dobivajo opaznejšo funkcijo, in se »pomikajo iz tradicionalne obrobne pozicije v jeziku« (Vičar, 2015: 134).

Jože Toporišič (Toporišič, 1984) navaja tri vrste medmetov: razpoloženske, posnemovalne ali onomatopejske in velelne. Posnemovalne medmete, ki bodo predmet naše raziskave, deli v več skupin, in sicer na: šume v zvezi s človekom, živalsko oglašanje, zvoke naprav, slušne vtise kretenj in giba.

V učbeniku *Slovaška slovnica za Slovence* (Vaňko, 2004) najdemo enako osnovno delitev; posnemovalni medmeti pa po Vaňku posnemajo naravne in druge glasove.

V pričujočem prispevku bomo najprej primerjali posnemovalne živalske medmete v slovenščini in slovaščini ter glagole, ki se tvorijo iz njih, kar nam bo v nadaljevanju služilo kot uvodna motivacija ali izhodišče za usvajanje ali vadenje različnih slovničnih struktur in leksike, povezanih z živalsko tematiko pri učenju slovaščine kot tujega jezika. Z različnimi vajami ponazarjamo, kako se študenti naučijo ali kako ponovijo sklanjanje poimenovanj za živali v ednini in množini, utrdijo sklanjatveni vzorec *dievča* pri živalskih mladičih in kako poglobijo svoje znanje ali ga na novo pridobijo pri prepoznavanju in tvorjenju svojilnih individualnih in skupinskih pridevnikov. Kot še eno področje, povezano s temo prispevka, se ponuja živalska frazeologija, ko študenti s pomočjo slovarja najdejo čim več živalskih frazemov in jim poiščejo ustreznice v maternem jeziku. Ena izmed vaj od učech se zahteva tudi poimenovanje samca, samice in mladiča domačih živali.

2. Posnemovalni živalski medmeti v slovenščini in slovaščini. Živalski glasovi so bili za veliko večino od nas prve besede, ki smo jih spregovorili, ko smo posnemali kravji *mu* in pasji *hovhoh* in tudi druge živalske glasove. Drugi narodi se

od nas ne razlikujejo samo po tem, da uporabljajo tuji jezik, ampak da tudi živalske glasove dojemajo in jih s človeškimi govorili oponašajo drugače, zapisujejo pa jih v svojih jezikih po svoje. Čeprav se nam zdi, da so si živalski glasovi po vsem svetu podobni, pa kaj hitro ugotovimo, da ni tako. Bolj oddaljen ko je primerjani jezik, bolj drugače je „ojezikovljen“. O tem se lahko prepričamo, če vzamemo v roke knjigo, ki je izšla leta 2005. Gre za nagrajeno otroško knjigo z naslovom *Mednarodni živalski slovar* avtorice in ilustratorke Lile Prap, ki s pomočjo stripa prikazuje, da je oglašanje živali od jezika do jezika različno.

Na uporabni ravni je slikanica torej lahko vadnica za začetno učenje tujih jezikov za (najmlajše) otroke, in je obenem slovar besed, kako je oglašanje živali zapisano v 50 jezikih. Obenem slikanica spodbuja k spoznavanju sveta, držav in njihovih zastav ter prek njih k raznolikosti jezikov in kultur. (Delo, 2005)

Žal med petdesetimi jeziki zaman iščemo slovaščino.

Živalske posnemovalne medmete bi lahko razdelili v medmete domačih in divjih živali ter mrčesa, pa vendar se v prispevku omejimo le na nam najbolj poznane domače živali, ki so nam najbližje zaradi vsakodnevnega stika vsaj z nekaterimi. Poleg primerjanja posnemovalnih živalskih medmetov smo pod drobnogled vzeli tudi glagole za ponazarjanje živalskega oglašanja in ugotavljali, ali jih tvorimo iz medmetov ali ne. Kot vir nam je v obeh jezikih služil slovar, oba jezikovna korpusa (KSSJ, 2003; RKPSS; SSKJ; SNK), za slovenske primere pa še slovarček posnemovalnih medmetov iz monografije avtorice Irene Stramljič Breznik *Medmeti v slovenskem jeziku* (Stramljič Breznik, 2014).

Zaradi boljše preglednosti smo za posamezne domače živali v razpredelnici navedli medmete v obeh primerjanih jezikih (najprej v slovenščini in potem v slovaščini) in glagole za njihovo oglašanje, pod razpredelnicami pa so navedena še podrobnejša opažanja, primerjave in primeri za vsako žival posebej.

mačka / mačka	medmet	glagol
slovenščina	<i>mijav, mrnjav, mav</i>	<i>mijavkati</i>
slovaščina	<i>mňau, miau, mrňau</i>	<i>mňaukať, mňaučať</i>

Tabela 1. Medmeti in glagoli za oglašanje mačke v slovenščini in slovaščini

Poleg *mijavkanja*, ki nam v povezavi z mačko pride najprej na misel, mačka tudi *prede* in s tem kaže, da je zadovoljna. V slovaščini sta za to na voljo dva glagola, in sicer *priast* (*Mačka pradie*) in tudi *vrňat*, *vrniet*, *vrndžat* ali *vrnčat*;

slednji glagol se v slovaščini uporablja redko (*Mačka spokojne vrni*). Kadar so mačke jezne ali prestrašene, tudi pihajo. Tako v slovaščini kot slovenščini tvorimo glagol iz medmeta, in sicer tako, da medmetu dodamo *-k-* in nato še končnico *-ati*.

pes / pes	medmet	glagol
slovenščina	<i>hovhov, hov</i>	<i>lajati, bevscati</i>
slovaščina	<i>hav-hav, hav, haf-haf</i>	<i>havkat', brechat', štekat'</i>

Tabela 2. Medmeti in glagoli za oglašanje psa v slovenščini in slovaščini

Medmeti, s katerimi posnemamo pasje oglašanje (lajanje, bevskanje) se v slovenščini in slovaščini le delno razlikujejo, in sicer *hov* ali *hovhov*, v slovaščini pa *hav*, *hav-hav*, redkeje tudi *haf-haf*. Opozoriti pa velja na različno izgovarjavo obeh medmetov, saj se slovenski *h* in slovaški *h* ne izgovarjata enako; v slovaškem primeru gre za grlni pripornik, ki ga slovenščina pozna v primorskem in rovtarskem narečju. Pes laja, pa tudi *renči* in *bevska* ter ob polni luni ali ob glasnem zvonjenju ali zavijanju sirene *zavija*. Medmetov za posnemanje slednjega pasjega početja nismo našli v nobenem od primerjanih jezikov. Glagol za ponazarjanje pasjega oglašanja v slovenščini ne izvira iz medmeta, v slovaščini pa izmedmetni glagol obstaja, in sicer *havkat'* (*Pes havká*), druga dva slovaška glagola pa nista izmedmetna.

krava, bik / krava, býk	medmet	glagol
slovenščina	<i>mu</i>	<i>mukati</i>
slovaščina	<i>mú, bú</i>	<i>múkat', mučat', bučat'</i>

Tabela 3. Medmeti in glagoli za oglašanje krave ali bika v slovenščini in slovaščini

V obeh primerjanih jezikih se govedo oglašá *mu* oz. *mú*, v slovaščini pa tudi *bú* (*Kravy mučali, bučali*). Oba glagola, slovenski in slovaški, sta nastala iz medmeta za kravje oglašanje.

konj / kôň	medmet	glagol
slovenščina	<i>ihaha</i>	<i>rezgetati, hrzati</i>
slovaščina	<i>ihaha, ihihí, mihihí</i>	<i>erdžat'</i>

Tabela 4. Medmeti in glagoli za oglašanje konja v slovenščini in slovaščini

Konj *rezgeta* oz. *hrza* (svk. *erdžň*), za kar imamo v slovenščini medmet *ihaha*, v slovaščini pa *ihaha* ali *ihihí* oz. tudi *mihihí*, lahko tudi *prha* (svk. *frkat'*), vendar pa primerjana jezika za to konjsko početje nimata ustreznega medmeta. Nobeden izmed primerjanih glagolov ni nastal iz medmeta.

kokoš / sliepka	medmet	glagol
slovenščina	<i>kokodak, kokodajs, koko, ko</i>	<i>kokodakati, kokodajsati</i>
slovaščina	<i>kotkodák</i>	<i>kotkodákať</i>

Tabela 5. Medmeti in glagoli za oglašanje kokoši v slovenščini in slovaščini

V slovarčku posnemovalnih medmetov v že omenjeni knjigi *Medmeti v slovenskem jeziku* (Stramljič Breznik, 2014) najdemo informacijo, da sicer vsi trije navedeni medmeti posnemajo glas kokoši, sta pa prva dva tudi posnemovalna medmeta kokoši, potem ko je znesla jajce. Pri kokoši imamo v slovenščini torej dva načina oglašanja. Potem ko znese jajce, je njeno oglašanje glasno in hitro (*kokodak, kokodajs*), sicer pa se oglašča tišje in umirjeno (*koko, ko*). V slovaških virih take delitve ne zasledimo, za kokošje oglašanje najdemo samo en medmet. V obeh jezikih se glagol tvori iz medmeta.

petelin / kohút	medmet	glagol
slovenščina	<i>kikiriki</i>	<i>kikirikati</i>
slovaščina	<i>kikirikí</i>	<i>kikiríkať</i>

Tabela 6. Medmeti in glagoli za oglašanje petelina v slovenščini in slovaščini

Za petelinje petje je v obeh jezikih enak medmet. Glagol, s katerim ponazarjamo petelinje oglašanje, se v obeh jezikih tvori iz medmeta.

koza / koza	medmet	glagol
slovenščina	<i>me, mekeke</i>	<i>meketati</i>
slovaščina	<i>mé, mééé</i>	<i>mečať, mékať</i>

Tabela 7. Medmeti in glagoli za oglašanje koze v slovenščini in slovaščini

Za oglašanje koze v slovenščini poznamo dva medmeta, in sicer *me* in *mekeke*, glagol je izmedmetni, in sicer je tvorjen iz drugega navedenega medmeta, *meketati*. Slovaščina za posnemanje kozjega glasu uporablja medmeta *mé* ali *mééé*, glagola pa sta izmedmetna *mečať* ali *mékať*.

ovca / ovca	medmet	glagol
slovenščina	<i>be, beee</i>	<i>beketati, bekati, blejati</i>
slovaščina	<i>bé</i>	<i>békať, bečať, blačať, blakotať, bliakať</i>

Tabela 8. Medmeti in glagoli za oglašanje ovce v slovenščini in slovaščini

Ovčje oglašanje je zelo podobno kozjemu, razlikuje se le v prvem glasu. Slovenski glagol *beketati* je tvorjen kot pri kozi, spremenjen je le prvi glas, čeprav medmeta *bekeke* za ovčje oglašanje ni. Slovaških glagolov za ovčje oglašanje je več in prva dva se razlikujeta od kozjega oglašanja le v prvem glasu. Prva dva iz razpredelnice sta tvorjena iz medmeta.

prašič / prasa	medmet	glagol
slovenščina	<i>oink oink, kvik</i>	<i>kruliti, cviliti</i>
slovaščina	<i>kroch, kroch-kroch, kvik, kvík, kví</i>	<i>krochkat', kvičat', kvíkat'</i>

Tabela 9. Medmeti in glagoli za oglašanje prašiča v slovenščini in slovaščini

Prašič v slovenščini *kruli* in *cvili*, v slovaščini pa ravno tako (*krochkat'* in *kvičat'*). Slovenski medmet *oink oink* ni slovaškim medmetom prav nič podoben, najdemo ga samo v korpusu in v otroških slikanicah, medmet *kvik* pa se nanaša na posnemanje prašička, torej mladiča. V slovarju medmeta *oink oink* za prašičje oglašanje ni. Slovenski glagol ni tvorjen iz medmeta, v slovaščini pa so vsi v razpredelnici navedeni glagoli nastali iz medmetov.

osel / somár	medmet	glagol
slovenščina	<i>ia ia</i>	<i>rigati</i>
slovaščina	<i>iá</i>	<i>híkat'</i>

Tabela 10. Medmeti in glagoli za oglašanje osla v slovenščini in slovaščini

Osel se v slovenščini in slovaščini oglašata enako, v nobenem od primerjanih jezikov pa glagol ni tvorjen iz medmeta.

gos / hús	medmet	glagol
slovenščina	<i>gaga</i>	<i>gagati</i>
slovaščina	<i>gá-gá</i>	<i>gágat', gagotat'</i>

Tabela 11. Medmeti in glagoli za oglašanje gosi v slovenščini in slovaščini

Medmet za posnemanje gosjega glasu je v obeh jezikih enak in iz njega sta tvorjena tudi glagola. V slovenščini obstaja tudi glagol *sikati*, ki je povezan samo z gosjim samcem, ko se jezi, v slovaščini pa *gos*, ko se jezi, *syčí* ali *sipí*.

raca / kačka	medmet	glagol
slovenščina	<i>gaga, kva</i>	<i>gagati</i>
slovaščina	<i>kač/káč, kvá, kvá-kvá</i>	<i>kačkat'</i>

Tabela 12. Medmeti in glagoli za oglašanje race v slovenščini in slovaščini

V slovenščini je medmet za račje oglašanje enak kot pri goski, najdemo pa tudi medmet *kva*, ki posnema tudi oglašanje žabe. Izmedmetni glagol ostaja isti kot pri goski (*raca gaga*). V slovaščini se *raca* oglašča drugače kot *gos*, in sicer *kač* ali *káč*, kar je tudi osnova za tvorjenje glagola (*kačka kačká*), v slovarju pa najdemo tudi medmet *kvá*, ki posnema oglašanje ne samo race, ampak tudi vrane in žabe; pri slednji gre za analogijo s slovenščino.

piščanec / kura	medmet	glagol
slovenščina	<i>čivčiv, pi pi, cip</i>	<i>čivkati</i>
slovaščina	<i>pi-pi, pí-pí</i>	<i>pípat', pištát', čvirikat', čivkat', čipčat', , pípat'</i>

Tabela 13. Medmeti in glagoli za oglašanje piščanca v slovenščini in slovaščini

V slovenščini piščanec *čivka*: glagol je tvorjen iz medmeta, poznamo pa tudi medmeta *pi-i* in *cip*, ki pa nimata ustreznega glagola. V slovaščini je osrednji medmet za označevanje piščančjega oglašanja *pi-pi* ali *pí-pí*, iz česar je tvorjen tudi glagol, v razpredelnici pa so navedeni tudi drugi glagoli, ki jih najdemo v slovarju.

puran	medmet	glagol
slovenščina	–	<i>kavdrati</i>
slovaščina	<i>hudry-hudry, hudry</i>	<i>hudrovať, hudať</i>

Tabela 14. Medmeti in glagoli za oglašanje purana v slovenščini in slovaščini

Puran spada poleg kokoši, petelina, piščanca, gosi in race k t. i. pernatim živalim oz. k perjadi. Ima značilen glasen, ušesom neprijeten zvok, za ponazoritev katerega v slovenščini nimamo ustreznega medmeta, najdemo pa glagol za njegovo oglašanje, in sicer *kavdrati*. Zakaj je tako, je težko reči, lahko pa sklepamo, da to ni bila žival, ki bi jo v slovenskih krajih gojili množično, tudi zato ne, ker so bili samci napadalni. V primerjavi s Slovenci so jih Slovaki očitno bolje poznali in jih gojili bolj množično, kajti v slovaščini poznamo tako medmet kot tudi izmedmetni glagol.

Živalski posnemovalni medmeti v obeh primerjanih jezikih so si po našem pričakovanju zelo podobni, če izvzamemo prašiča in purana, pri katerem niti

ne poznamo slovenske ustreznice. Velika večina glagolov se tvori iz medmetov; mednje ne spada oglašanje psa (v slovaščini je le *havkat* nastal iz medmeta), konj, osel in samo v slovenščini tudi prašič.

3. Posnemovalni živalski medmeti kot izhodišče za obravnavo medmetov in za ponovitev nekaterih slovničnih in leksikalnih struktur. Medmetom je v slovnica in učbenikih odmerjen zelo majhen prostor. V učbeniku *Križom krážom A2* (Kamenárová et. al., 2012) tako najdemo vajo, kjer je treba navedene zvoke vpisati pod posamezne slike, v vadnici *Praktikum zo slovenskej gramatiki a ortografije pre cudzincov B1-B2* (Žigová, 2014) pa so študentom na voljo štiri različne vaje, v katerih je treba v navedenih stavkih poiskati medmet in ga razložiti, tvoriti medmete iz navedenih glagolov ter razložiti dane medmete in iz njih tvoriti glagole.

Zaradi pomanjkanja časa na koncu študijskega leta se pogosto dogaja, da ravno medmetu namenimo manj časa, kot smo načrtovali, in tako ta besedna vrsta ostane nezadovoljivo obdelana in utrjena. Prav zato poskušamo v drugem delu prispevka na praktičnih primerih pokazati, kako omenjeno tematiko živalskih posnemovalnih medmetov kljub njeni obrobnosti vnesti na ure lektorskih vaj slovaškega jezika in katera izhodišča za ponovitev drugih slovničnih in leksikalnih struktur nam ta vsebina ponuja.

Kot uvodna motivacija nam bo služila pesem Ľudmile Podjavorinske *Do školy* (Podjavorinská, 1967). Gre za otroško pesem, ki je na prvi pogled primerna samo za osnovnošolce prve triade, toda po izkušnjah jo z velikim zanimanjem sprejmejo tudi študenti, saj odpira nove, zanimive vsebine in v učno uro vnese večji občutek sproščenosti, kar je eden od pozitivnih dejavnikov za učenje tujega jezika (Priloga 1).³

V prvem delu pesmi spoznamo živalske mladiče, ki gredo v šolo, v drugem delu pa medmete, ki so značilni za posamezno živalsko oglašanje. Študenti morajo po prebrani pesmi najti vse živalske posnemovalne medmete, jih podčrtati in vpisati v razpredelnico, ki jo dobijo pred branjem pesmi. Manjkajoče medmete živali nato v parih s pomočjo slovarja poiščejo in dopolnijo. V razpredelnici, ki jo izpolnjujejo, je tudi rubrika glagol, kamor je treba vpisati glagole, s katerimi se poimenuje oglašanje posameznih domačih živali. Pri tej nalogi ne pričakujemo, da bodo študenti kar iz rokava stresali zahtevane glagole, temveč njihovo pozornost poskušamo preusmeriti najprej na materni jezik in uzavestiti, katere glagole najdemo v lastnem jeziku. Hitro ugotovijo, da je veliko glagolov, ki so tvorjeni iz medmetov, da pa so med njimi tudi taki, ki niso nastali na tak način. Študenti še naprej ostajajo v parih in s pomočjo slovarja in slovaškega korpusa iščejo in vpisujejo iskane glagole. Predpostavljamo, da so navajeni samostojnega dela s

³ Podobno izkušnjo ima avtorica tudi pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika, in sicer z besedilom Berte Golob *Končertino di živalino* (Galeb, 1993–1994).

slovarjem in korpusom, sicer je najbolje, da to nalogo rešujejo vodeno, korak za korakom skupaj z lektorjem.

Na naslednjih urah preverimo, koliko teh novih medmetov in glagolov so študenti usvojili. Lahko se še enkrat odločimo za branje obravnavane pesmi s to razliko, da na mestu, kjer stoji medmet, pustimo prazen prostor, kamor študentje vpisujejo svoje rešitve.

Doplňte vhodnými citoslovcami!

Žiaci mali tvrdé hlávky,
 nechápali čo to, čo je,
 každé húdlo iba svoje:
 Teliatko _____
 a „hu-hu-hú“,
 ovečka
 kozička _____
 mačička _____
 a psíček
 koníček _____
 somárik _____
 Zajačík, ten sa len díval,
 smial sa a chvostíkom kýval.

Za preverjanje glagolov, povezanih z živalskim oglašanjem, pripravimo najprej lažjo nalogo, v kateri je treba povezati slike živali z glagoli v 3. osebi ednine (Priloga 2).

Zahtevnejša naloga ne predvideva nobenega možnega odgovora, ampak ob sliki živali od študentov zahteva, da napišejo glagol v 3. osebi ednine in množine, pri čemer tako preverimo besedišče in tudi poznavanje slovnice, v našem primeru spreganja glagolov v sedanjiku.

Ob tej nalogi se takoj odpre tudi nova tema, in sicer sklanjanje poimenovanj živali. Odvisno od stopnje znanja študentov lahko predvidevamo, ali bodo vaje, ki sledijo, samo ponovitev že usvojenega ali pa je potrebna predhodna razlaga, da se samostalniki moškega spola v ednini sklanjajo kot živi moški samostalniki, v množini pa kot neživi, razen štirih živali *pes*, *býk*, *vták* in *vlk*, ki se lahko sklanjajo kot živi ali neživi samostalniki po sklanjatvenem vzorcu *chlap* oz. *dub* ali *stroj*.

Zelo učinkovita in priljubljena vaja med študenti, primerna tudi za preverjanje poznavanja sklanjanja živali, je t. i. slikovno branje oz. slikopis, ko mora študent slike, ki so med besedilom, pravilno izgovoriti, sklanjati in zapisati (Priloga 3).

Živalski mladiči so večinoma srednjega spola in se sklanjajo po sklanjatvenem vzorcu *dievča*, ki začetnikom dela kar precej težav. Za vadenje sklanjanja poimenovanj živali moškega in ženskega spola ter živalskih mladičev v ednini in množini pripravimo nalogo s stavki, v kateri je treba vpisati samostalnik v ustreznem sklonu in številu. Pri tem so študentu v pomoč trije možni odgovori, med katerimi je pravilen samo eden.⁴ V drugem delu naloge pa študentje na prazna mesta samostojno vpisujejo samostalnik, ki je ponujen v oklepaju, v ustreznem sklonu in številu.

1. Jedli sme mäso _____ (kohút).
a) kohúta b) kohútu c) kohúte
2. Na dvore sa pasú dva _____ (kôň)
a) koni b) kone c) kony
3. Príbehy o _____ (teliatko).
a) teliatkovi b) teliatku c) teliatke
4. Deti sa hrali s _____ (mača) a s _____ (psíča)
a) mačom b) mačatom c) mačaťom
a) psíčaťom b) psíčem c) psíčaťom
5. Čítala som rozprávku o _____ (sliepka).
a) sliepki b) sliepke c) sliepky
6. Nasyp zrno _____ (kohút)!
a) kohútovi b) kohútu c) kohúte
7. Chlapec bežal za _____ (kohút).
a) kohútem b) kohútom c) kohút
8. Vo vitríne som videla knihu o _____ (prasiatko).
a) prasiatko b) prasiatku c) prasiatkovi
9. Hovorili sme o _____ (kôň).
a) kôňovi b) koňovi c) kone

1. Najviac ich rozčuľujú turisti so _____ (pes), ktoré púšťajú voľne behať. Boja sa ich, lebo im pripomínajú _____ (vlk) a navyše môžu roznášať rôzne choroby. Tvrdia, že ich _____ (pes) sú očkované.
2. Prví štyria _____ (umiestnený pes) získavajú pohár, krmivo Pedigree a ďalšie ceny.
3. Bociany patria medzi _____ (brodivý vták).
4. V knižkách o prírode a _____ (vták) som si prečítala aj všetko o _____ (sýkorka).
5. Nechýbajú tam ani _____ (medveď, vlk a vták).

⁴ Med možnými odgovori so tudi primeri, ki v slovaščini sploh ne obstajajo, pri tujcih pa se zaradi nepoznavanja pravil pogosto pojavljajo.

V prvem delu pesmi *Do školy* (Podjavorinská, 1967), ki nam je služila kot uvodna motivacija za temo o živalskih medmetih, spoznamo mladiče domačih živali, ne pa vseh. Študenti morajo podčrtati vse živalske mladiče, jih vpisati v razdeljene razpredelnice, manjkajoče pa samostojno dopolniti, pri čemer si po potrebi lahko pomagajo s slovarjem. V prebrani pesmi najdemo manjšalnice za poimenovanja mladičev, ki se ne sklanjajo po vzoru *dievča*, zato v posebno rubriko vpišemo še nevtrarno poimenovanje zanje. Pri iskanju leksemov za živalske mladiče se študentje začnejo spraševati, če poznajo tudi poimenovanje za samca in samico obravnavanih živali. V pomoč je posnetek z youtuba (v. *Domáce zvieratá - pes, mačka a iné*), ki jim pomaga pri izpolnitvi zadnjih dveh rubrik razpredelnice, ki prikazuje živalsko družino. Za preverjanje usvojenih leksemov lahko uporabimo vajo v priljubljeni aplikaciji wordwall, kjer študentje k sliki posameznih živali poiščejo med naštetimi možnostmi ustrezno poimenovanje za mladiča, samca in samico (Priloga 4).

Druga možnost je ta, da študenti sedijo v krogu in da vsak pove eno žival, npr. *bik*, študent na njegovi desni pa mora povedati še samico in mladiča (*krava* in *teľa*). Nato ta študent naslednjemu spet pove žival, npr. *morča*, in desni študent pove rešitev, itd. (Priloga 5).

Živali nastopajo tudi v frazemih. Na začetku študente spodbudimo, da naštejejo čim več frazemov, v katerih je ena od sestavin žival, v svojem maternem jeziku. Opažamo namreč, da poznavanje frazemov tudi v lastnem jeziku peša, zato je poznavanje frazemov in njihovih pomenov v tujem jeziku še toliko manj verjetno. V priročniku za lektorje *Seriózne jazykové hry* (Gálisová et al., 2021) najdemo pod rubriko Igre za razvoj in fiksacijo besednega zaklada dve vaji. Pri prvi, pri kateri je cilj usvajanje ali ponovitev najbolj poznanih frazemov z živalsko sestavino in njihovih pomenov, gre za delo v parih: eden izmed učečih se dobi kartice s frazemi, drugi pa kartice s poimenovanji živali. Študenta narobe obrnjene kartice postopoma obračata in polagata drugo poleg druge. Pri tem opazujeta, če se na mizi morda nista pojavili kartici, ki se ujemata. Študent, ki prvi opazi par, obe kartici vzame. Po končani igri študenti skupaj z lektorjem preverijo pravilne rešitve. Zmaga študent, ki je zbral največ pravilnih parov v celem razredu. V nalogi gre za naslednje primerjalne frazeme: *spat' ako medved', pracovat' usilovne ako včela, byt' zdravý ako ryba, škriabat' ako mačka, byt' hladný ako vlk, byt' otravný ako mucha, zúřit' ako lev, byt' chudobný ako myš, byt' slobodný/volný ako vták, byt' prefíkaný ako líška*. V opisani nalogi najdemo samo en frazem, v katerem je zastopana domača žival, zato nalogo nekoliko predelamo, in sicer tako, da izberemo med primerjalnimi frazemi tiste, v katerih nastopajo domače živali. Lahko si pomagamo z izbranimi frazemi, ki so predstavljeni v drugi nalogi iz omenjenega priročnika, v kateri študentje, razdeljeni v skupine, dobijo kartice z živalmi in delovni list. Študent mora postopoma obračati kartice in vsako pristaviti k pripadajočemu

frazemu. Med naštetimi primerjalnimi frazemi, v katerih nastopajo domače živali, so v priročniku navedeni naslednji: *chodit' ako zmoknutá sliepka, žit'/mať sa ako prasa v žite, chodit' ako mačka okolo horúcej kaše, cítiť sa pod psa, robiť z komára somára*. K tem frazemom bi lahko pripisali še mnoge druge, na primer tele *byť ako pes a mačka, chodit' ako stratená ovca, byť červený ako kohút, mať rád ako koza nôž, hľadieť (pozerat') ako teľa <na nová vráta>*.

Drugi način za spoznavanje in usvajanje živalskih frazemov, ki zahteva več časa in pripravljenost študentov za delo s slovarjem, je tudi delo po skupinah. Študente razdelimo v skupine in vsaki določimo po tri domače živali. S pomočjo slovarja morajo poiskati za vsako žival vsaj en frazem. Vsaka skupina poroča, kaj je našla, razloži pomen posameznih frazemov, stavke napiše na tablo, da jih vsi vidijo, in pove, če obstaja za frazem tudi ustreznica v slovenščini. Na lektoratu slovaščine v Ljubljani je v drugem letniku nastal zanimiv seznam živalskih frazemov in njihovih razlag.

Od roboty aj kone dochnú. /Človek by sa nemal v práci preťažovať, prácu treba striedať s odpočinkom/

Byť na koni. /Byť si istý, byť sebedomý/

Ísť s bubnom na zajace. /Konať neopatrne, prezradiť predčasne svoje úmysly/

Pes, ktorý breše, nehryzie. /Nie vždy je zlý ten, čo nadáva/

Tu je pes zakopaný. /a) V tom je podstata veci; b) V tom je hlavná ťažkosť/

Byť ako pes a mačka. /Neznášať sa/

Kúpiť mačku vo vreci. /Oklamať sa pri kúpe/

Lepší doma krajec chleba jak v cudzine krava celá. /Nehodno stratiť domov za cenu blahobytu/

Po tme je každá krava čierna. /V istej situácii, z istého uhlu pohľadu sú odlišnosti nepodstatné/

Má ho rád ako koza nôž. /Neľúbi ho/

Ja o koze, ty o voze. /Každý (hovorí) o inom/

Chodí ako stratená ovca. /Bez cieľa, bezradne/

Chodit' spať so sliepkami. /Nčas/

Byť červený ako kohút. /Od hnevu/

Hľadieť (pozerat') ako teľa <na nové vráta>. /Vyjavene, prekvapene, hlúpo sa pozerat'/

Rozumieť sa do niečoho ako hus do piva. /Ničomu nerozumieť/

Ja som s tebou husi nepásol. /Nie si mi roveň/

Nadutý ako moriak. (O človeku) /a) pyšný, namyslený, povýšený b) prejavujúci hnev, urazenosť/

Má sa ako prasa v žite. /Veľmi dobre/

Robiť z komára somára. /Zveličovať/

Na naslednjih urah lahko preverimo poznavanje frazemov z nalogo, kjer je treba v frazem vpisati eno od domačih živali in potem razložiti pomen frazema.

Na črte povedi vpišite ustrezno domačo žival in dodajte pomen frazema ali ga razložite.

Svojho suseda mal asi tak rád ako _____ nôž. Bez takéhoto potvrdenia je to ako kúpiť _____ vo vreci. Spolu vychádzajú asi tak ako pes a _____. Každý sa u nás bude cítiť ako _____ v žite, lebo ubytovanie a stravovanie máme v modernom vidieckom štýle. Moji rodičia sú večer už o deviatej v posteli, chodia spať so _____. Moja mama sa do futbalu rozumie ako _____ do piva. Netreba robiť z komára _____ ani zľahčovať to, čo je skutočný problém. Niekedy mám pocit, ako keby som ja hovoril o voze a ty o _____. Stojí ako kôl, hľadá na mňa ako _____ na nové vráta a usmieva sa. Nikdy nie je dobré ísť s bubnom na _____ a dopredu vyhlasovať niečo, čo aj tak nemôžete zaručiť. Stál som tam ako stratená _____ a nevedel som, čo mám robiť. No a samozrejme, keďže od roboty aj _____ dochnú, našla sa chvíľa na oddych a zábavu aj pre účastníkov konferencie.

Z živalmi so neposredno povezani tudi pridevniki, tvorjeni iz poimenovanj zanje. Slovaščina loči individualne svojilne pridevnike, ki izražajo svojino posamezne osebe ali živali, in skupinske svojilne pridevnike, ki izražajo lastnino cele živalske ali človeške vrste. Prve tvorimo od samostalnikov, ki poimenujejo osebe in živali moškega spola s priponami *-ov, -ova, -ovo* (npr. *psíkov*) oz. s priponami *-in, -ina, -ino* od samostalnikov, ki poimenujejo osebe in živali ženskega spola (npr. *líškin*). Skupinske svojilne pridevnike sklanjamo po sklanjatvenem vzoru *pávi* (torej s priponami *-í, -ia, -ie*) in izražajo pripadnost vrsti oz. skupini. Živalski pridevniki, ki imajo pred sklonsko pripono *ď, ť, ň, ľ* v mestniku ednine ohranijo mehko končnico (*včelí – o včelom*). Za ponazoritev in vadenje sklanjanja svojilnih pridevnikov si lahko pomagamo s slikami domačih živali. Vsak študent dobi eno ali dve fotografiji domačih živali in samostojno tvori najprej individualne in nato skupinske svojilne pridevnike in jih ponazori z rabo v stavkih. Na vsaki fotografiji so napisane tudi vsaj tri besede, značilne za posamezno žival, da ne bi prihajalo do zadreg pri tvorjenju svojine. Vsak študent pred začetkom vaje pove, kaj je na sliki in prebere besede pod sliko. Nove besede lektor razloži in napiše na tablo. Pred vajo je pomembno, da študente spomnimo oz. jim razložimo, če sklanjatvenega vzorca *pávi* še ne poznajo, da je pri živalskih svojilnih pridevnikih razen v L. sg. kršen ritmični zakon (Priloga 6).

mačka – labka, ňufák, pazúr – mačacia labka
pes – labka, ňufák, zuby – psí ňufák, psie zuby
krava – vemeno, papuľa, roh – kravské vemeno

*kôň – kopyto, hriva, chvost – konské kopyto
sliepka – zobák, perie – slepačie perie
kohút – hrebeň, zobák – kohútí zobák
koza – papuľa, vemeno, chvost – kozia papuľa
ovca – vlna, papuľa, vemeno – ovčia vlna
prasa – chvost, rypák, ucho – prasací rypák
somár – ucho, chvost, kopyto – somárie ucho
hus – zobák, perie, vajce – husacie perie
kačka – zobák, krk, plutva – kačacia plutva*

Osnovnega sklanjatvenega vzorca *pávi* za tvorjenje skupinskih svojilnih pridevnikov ne moremo uporabiti pri vseh živalih. Svojilni pridevniki se lahko tvorijo tudi s pripono *-ací*, predvsem pri živalskih poimenovanjih ženskega spola, ki se končajo na pripono *-ka* (*kačací, mačací, slepačí*), in pri pridevnikih, tvorjenih iz poimenovanj mladičev (*jahňací, tel'ací, prasací*). Pridevniki nekaterih poimenovanj živali pa se ne tvorijo niti s priponama *-í* oz. *-ací*, ampak s priponami, značilnimi za tvorjenje vrstnih pridevnikov (*kôň – konský, krava – kravský*). Študentom višjih letnikov lahko lektor razloži še, da v določenih kontekstih, pri pridevnikih, tvorjenih s priponami *-í* ali *-ací* ni nujno, da gre vedno za svojilni pridevnik, pač pa lahko tudi za lastnostni pridevnik v pomenu „tak kot...“, npr. *mrvčia práca* (*usilovná*). Nalogo lahko potem razširimo še z drugimi živalmi; dve nagoli sta na voljo v že prej omenjeni vadnici *Praktikum* (Žigová, 2014).

Pri naslednji nagoli študentje izberejo karto, na kateri sta določena sklon in število, ki ju morajo pripisati skupinskemu svojilnemu pridevniku. (npr. *kohút hrebeň* L. sg.) – *o kohúťom hrebeni* (Priloga 7).

4. Zaključek. S prispevkom smo poskušali pokazati, kako nam lahko besedna vrsta kot je medmet, ki smo jo omejili zgolj na posnemovalne živalske medmete domačih živali, služi kot uvodna motivacija za kreativno in na določenih mestih tudi igrivo usvajanje oz. vadenje določenih slovničnih in leksikalnih pojavov. Iz časov izbruha kovida, ko smo bili čez noč prisiljeni začeti delati na daljavo, kar je zelo spremenilo lektorjev način dela, sta se kot zelo dobro sprejeti pri študentih izkazali aplikaciji kahoot in wordwall. Slednja nam ponuja široko paleto možnosti vaj, ki jo lahko rešujemo na urah, za domačo nalogo pa lahko isto nalogo študentom damo še v tiskani obliki, tudi tu pa lahko izbiramo več možnosti, od povezovanja, vstavljanja, dopisovanja ipd. Kot navdih za vajo s frazemi nam je služil tudi priročnik za učitelje *Seriózne jazykové hry* (Anna Gálisová et al., 2021), ki ponuja veliko količino zabavnih iger in aktivnosti, s katerimi lahko poživimo pouk, vzbudimo večje zanimanje pri študentih, ko npr. simuliramo resnične komunikacijske situacije in poskušamo ustvariti čim bolj ustvarjalno okolje. Velik doprinos za lektorjevo kreativnost in razmišljanje, kako še popestriti učne ure slovaškega jezika, pri tem pa v polnosti doseči zastavljene cilje, je prav gotovo

tudi *Metodická príručka* (Renáta Kamenárová et al., 2018), od koder lahko črpamo različne ideje in jih potem tudi sami nadgrajujemo. Konec koncev je prispevek tudi plod dolgoletnega lektorskega dela in izkušenj pri poučevanju slovaščine kot tujega jezika.

Literatura:

- Gálisová, A., Ismail Gabríková, A., Mošaťová, M. (2021). *Seriózne jazykové hry*. Belianum.
- Kamenárová, R., Španová, E., Ľos Ivoríková, H., Balšínková, D., Krchová, Z., Mošaťová, M., Tichá, H. (2012). *Krížom krážom, Slovenčina A2*. Univerzita Komenského.
- Kamenárová, R., Španová, E., Ľos Ivoríková, H., Mošaťová, M. (2018). *Krížom krážom: Metodická príručka, Slovenčina A1*. Univerzita Komenského.
- Oravec J., Bajzíkova, E., Furdík, J. (1984). *Súčasný slovenský spisovný jazyk: morfológia*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Praprotnik Zupančič, L. (2005). *Mednarodni živalski slovar*. Mladinska knjiga.
- Stramljič Breznik, I. (2014). *Medmeti v slovenskem jeziku*. Založba Pivec.
- Toporišič, J. (1984). *Slovenska slovnica*. Založba Obzorja.
- Vaňko, J. (2004). *Slovaška slovnica za Slovence*. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Vičar, B. (2015). Medmeti: Univerzalna besedna vrsta, a pogosto na robu jezikoslovnega diskurza. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, 86 (4), 132 – 135.
- Žigová, Ľ. (2014) *Praktikum zo slovenskeje gramatike a ortografije pre cudzincov B1 - B2*. Univerzita Komenského.

Viri

- Delo. *Najizvirnejša slikanica izpod rok Lile Prap*. <https://old.delo.si/kultura/najizvirnejša-slikanica-izpod-rok-lile-prap.html>
- Do škoľy*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=RFAsuzivZiE>
- Domáce zvieratá - pes, mačka a iné*. <https://www.youtube.com/watch?v=0u-NswOT59M>
- KSSJ (2003): *Krátky slovník slovenského jazyka* na internetu. <https://slovník.juls.savba.sk/>
- RKPSS: *Referenčni korpus pisne standardne slovenščine*. <https://viri.cjvt.si/gigafida/>
- SNK: Slovenský národný korpus. <https://korpus.sk/>
- SSKJ: *Slovar slovenskega knjižnega jezika* na internetu. <https://fran.si/>

Дарија Пивк

**ИМИТАТИВНИ (ОНОМАТОПЕЈСКИ) УЗВИЦИ У СРОДНИМ ЈЕЗИЦИМА
(НА МАТЕРИЈАЛУ СЛОВАЧКОГ И СЛОВЕНАЧКОГ ЈЕЗИКА)
И ЊИХОВА УЛОГА У МОТИВАЦИЈИ ЗА УСВАЈАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ
РАЗЛИЧИТИХ ГРАМАТИЧКИХ СТРУКТУРА И ЛЕКСИКЕ
У УЧЕЊУ СЛОВАЧКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА**

Резиме

Рад се бави узвицима, који често остају на маргини научног интересовања, али њихова улога у језику ни у ком случају није занемарљива. По дефиницији колектива аутора уџбеника *Morfológia* интерјекције су речи које најнепосредније изражавају ванјезичку стварност и спонтане реакције на спољне дражи. Узвици се често јављају у емотивно обојеној комуникацији, у књижевним делима, у дечјем говору, при дозивању или терању животиња или опонашању њихових звукова и у стриповима. Значају узвика доприноси и функција мотивних речи у системском грађењу глагола.

Циљ рада је да покаже како се све на часовима словачког као страног језика могу користити интерјекције, којима се често због недостатка времена и привидне маргиналности посвећује веома мало пажње. Најпре истражујемо ономатопејске зоонимске узвике у словачком и словеначком језику, затим их упоређујемо и проверавамо од којих узвика из те групе се граде глаголи, а од којих не. Наводимо и уџбенике и наставне текстове у којима се ова тема обрађује и притом констатујемо да има веома мало оваквог дидактичког материјала. У наставку предлажемо неколико примера вежбања у вези са ономатопејским зоонимским узвицима и од њих изведених глагола.

Један од циљева нашег рада јесте и да укажемо на то како се теме у вези са животињама које се користе за илустрацију и објашњавање узвика, могу употребити за усвајање и увежбавање различитих граматичких структура и лексике у учењу словачког као страног језика. С тим у вези се, на пример, могу обрађивати типови деκлинација по којима се мењају зоонимске именице, било да се ради о обнављању градива или се то уводи као нова тема. Затим следи више примера вежбања. Следећа активност је тражење или допуњавање назива за јединке животиња (мужјак, женка, младунче), при чему се фокусирамо на именице којима се означава младунчад – на употребу ових именица и творбу деминутива од њих. Фразеологијом отварамо наредну занимљиву област компаративног истраживања. Истраживање зоонимских фразема нуди различите могућности за дискусију и вежбање. Са темом зоонимских именица директно су повезани и придеви од њих изведени. Упозоравамо на разлику између индивидуалних присвојних придева и предева са значењем припадности врсти и на њихову употребу, а наводимо и широк спектар вежбања за утврђивање градива.

Наставна обрада ономатопејских зоонимских узвика, који наизглед не нуде простора за различита језичка вежбања, заправо може бити добро полазиште за увођење других, за студенте словачког као страног језика проблематичних тема, које се уз објашњења и различита вежбања могу усвојити или утврдити.

Кључне речи: ономатопејски зоонимски узвици, глаголи изведени од узвика, деклинација зоонимских именица, индивидуални присвојни придеви изведени од зоонимских именица, придеви са значењем припадности врсти изведени од зоонимских именица, зоонимска фразеологија

Darija Pivk

**ZVUKOMALEBNÉ (ONOMATOPOICKÉ) CITOSLOVCA
V PRÍBUZNÝCH JAZYKOV (NA JAZYKOVOM MATERIÁLI SLOVENSKÉHO
A SLOVINSKÉHO JAZYKA) A ICH ÚLOHA V MOTIVÁCI K OSVOJOVANIU SI
A PRECVIČOVANIU SI RÔZNÝCH GRAMATICKÝCH ŠTRUKTÚR A LEXIKY
PRI UČENÍ SA SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA**

Resumé

V článku sa zameriavame na interjekcie, ktoré často stoja na okraji pozornosti, no ich úloha v jazyku nie je v žiadnom prípade zanedbateľná. Odvolávame sa na kolektív autorov učebnice *Morfológia*, ktorá vysvetľuje, že interjekcie sú slová najbezprostrednejším spôsobom vyjadrujúce vonkajšiu realitu, ako aj spontánne reakcie na vonkajšie podnety. Citoslovca sa často vyskytujú v citovo zafarbenej komunikácii, v literárnych dielach, v detskej reči, v komunikácii so zvieratami alebo pri napodobňovaní ich zvukov a v komiksoch. Na význame im pridáva aj systémová derivácia slovies z nich.

Príspevok sme napísali s úmyslom ukázať, akými spôsobmi možno na hodinách slovenčiny ako cudzieho jazyka pracovať s interjekciami, ktorým sa často pre nedostatok času a zdanlivú periférnosť venuje len málo pozornosti. Najprv skúmame onomatopoické zvieracie citoslovca v slovenčine a v slovinčine, porovnáваме ich a zisťujeme, ktoré slovesá vyjadrujúce zvieracie zvuky sú z nich utvorené a ktoré nie. Uvádžame aj učebnice a učebné texty zaoberajúce sa touto témou, pričom konštatujeme, že materiálu tohto druhu je veľmi málo. Ďalej navrhujeme niekoľko príkladov cvičení týkajúcich sa zvieracích interjekcií a slovies, ktorými vyjadrujeme zvieracie zvuky.

Cieľom nášho výskumu je ďalej poukázať na to, ako sa dá zvieracia tematika, použitá na ilustráciu a vysvetlenie citosloviec, využiť na osvojenie a precvičenie rôznych gramatických štruktúr a lexiky pri učení slovenčiny ako cudzieho jazyka. V tejto súvislosti možno napr. poukázať na konjugáciu lexém označujúcich zvieratá. Môže ísť o opakovanie už preberanej látky, alebo o novú tému. Nasleduje viacero cvičení. Ďalšou aktivitou je hľadanie alebo dopĺňanie názvov členov zvieracích rodiniek, pričom sa zameriavame aj na mláďatá zvierat, konjugáciu lexém, ktorými ich označujeme, a tvorenie deminutív z nich. Frazéológiou otvárame ďalšiu zaujímavú oblasť porovnávacieho výskumu, skúmanie frazém obsahujúcich zvieracie komponenty ponúka viacero možností na diskusiu a precvičovanie. So zvieratami priamo súvisia aj prídavné mená utvorené z ich názvov. Upozorňujeme na rozdiel medzi individuálnymi a druhovými privlastňovacími adjektívami a na ich používanie v praxi a uvádžame širokú škálu cvičení na ich upevnenie.

Preberanie zvieracích citosloviec, zdanlivo neponúkajúcich veľký priestor na rozmanité cvičenia, môže byť dobrým východiskom pre témy, ktoré študentom učiacim sa slovenčinu ako cudzí jazyk často spôsobujú problémy, a ktoré si môžu pomocou výkladu a rozmanitých cvičení osvojiť alebo upevniť.

Kľúčové slová: citoslovčia napodobňujúce zvuky zvierat, interjekčné slovesá, skloňovanie podstatných mien pomenúvajúcich zvieratá, zvieracie prídavné mená, zoonymická frazeológia

Darija Pivk

**IMITATIVE (ONOMATOPEIC) INTERJECTS IN RELATED LANGUAGES
(ON SLOVAK AND SLOVENE MATERIAL) AND THEIR ROLE
IN MOTIVATION FOR ACQUISITION AND EXERCISING DIFFERENT
GRAMMATICAL STRUCTURES AND VOCABULARY
IN TEACHING SLOVAK AS A FOREIGN LANGUAGE**

Summary

In this article, we focus on interjections, which are often considered marginal and consequently neglected, but their role in language is by no means negligible. We refer to the collective of authors of the textbook *Morphology*, which explains that interjections are words that convey external reality in the least processed way and that they express spontaneous reactions to external stimuli. They are often found in emotionally coloured communication, in literary works, in children's speech, in communication with animals or imitations of their sounds, and in comic strips or cartoons. The systematic derivation of verbs from them also enhances the importance of these words.

The aim of our paper is to show how interjections, which often remain unaddressed due to lack of time and apparent peripherality, can be covered in Slovak-as-a-foreign-language lessons. First, we study the onomatopoeic animal interjections in Slovene and Slovak, comparing them and finding out which verbs expressing animal sounds are formed from them and which are not. We also present textbooks and other study material dealing with the subject, finding out that there are very few publications of this kind. Further on, we propose some examples of exercises related to animal interjections and verbs expressing animal sounds.

The goal of our research is also to show how the animal topic used to illustrate and explain interjections can contribute to the acquisition and practising of different grammatical structures and lexis when learning Slovak as a foreign language. In this context, the conjugation of lexemes referring to animals can be pointed out. It can be a repetition of already covered material or a new topic. This is followed by a number of exercises. Another activity is finding or completing the names of the members of animal families, focusing also on baby animals, conjugating the lexemes used to refer to them and forming

diminutives. Phraseology offers another interesting area of comparative research; exploring phraseological units containing animal components provides multiple opportunities for discussion and practice. Adjectives formed from animal names are also directly related to the topic. We draw attention to the distinction between individual and collective possessive adjectives in Slovak and their use in practice and offer a wide range of exercises to practice them.

Covering animal interjections, which seemingly do not offer much scope for various exercises, can be a good starting point for topics often causing problems to students learning Slovak as a foreign language, which they can then practice and master with the help of explanation and varied exercises.

Keywords: interjections imitating animal sounds, interjection verb, declension of animal nouns, animal-possessive adjectives, animal phraseology

Priloge:

Priloga 1. Del pesmi Do školy (Ľ. Podjavorinská), kjer najdemo živalske medmete

17

Prasa	Hus	Kóň	Krava	Ovca	Sleпка	Pes
Kačka	Mačka	Somár	Morka	Kohút	Kozá	Kuriatko

<input type="text"/>	krochká.	<input type="text"/>	mečí.	<input type="text"/>	erdží.
<input type="text"/>	bečí.	<input type="text"/>	kotkodáka.	<input type="text"/>	čivká/pípa.
<input type="text"/>	šteká.	<input type="text"/>	bučí.	<input type="text"/>	hudruje.
<input type="text"/>	kikiríka.	<input type="text"/>	kváka.	<input type="text"/>	mňauká.
<input type="text"/>	híka.	<input type="text"/>	gága.		

Priloga 2. Vaja za preverjanje glagolov, povezanih z živalskim oglašanjem

Pažravá kozička

„Juj, ako chutne vyzerá to vaše “

liškala sa . Malému

Jedna malá veľmi rada jedla.

zjedla . Napokon sa

Navštevovala zo dvora a sama s plačom vrátila k mame.

sa pozývala na obed. „Môžem zjesť tú tvoju “

„Jóóój, boli ma bruško!“ nariekala.

?“ pýtala sa . Po mrkvičke

Teraz musí piť horký

dostala chuť na

Priloga 3. Primer slikopisa za vadenje sklanjanja samostalnikov, ki poimenujejo živali (vir: internet)

55

ZAJAČEK	KOBÝLA	MADRICO	PES				
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
JAMPA	ZAJAČICA	KOHÚT	KURIATKO	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
SVINIA	ŽREBA	KOCOR	BARAN	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
TELA	OVČA	SUČKA	SLEPKA				
PRASÄTICO	ZAJAC	ŽREBEC	BRÁV	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
KRÁVIA	BYČ	TĽAVÄTILKO	MAČKA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Priloga 4. Vaja v aplikácii Wordwall za sestavljanje živalskih družín

	Poimenovanje mladiča	Manjšalnica	Moška oblika za žival	Ženska oblika za žival
<i>teliček</i>	<i>teľa</i>	<i>teliatko</i>	<i>býk, vól</i>	<i>krava</i>
<i>prašiček</i>	<i>prasa</i>	<i>prasiatko</i>	<i>brav, kanec</i>	<i>sviňa</i>
<i>žrebiček</i>	<i>žriebä</i>	<i>žriebätko</i>	<i>kôň</i>	<i>kobyła</i>
<i>kozliček</i>	<i>kozľa</i>	<i>kozliatko</i>	<i>cap</i>	<i>koza</i>
<i>zajček</i>	–	<i>zajačik</i>	<i>zajac</i>	<i>zajačica</i>
<i>ovčka</i>	<i>jahňa</i>	<i>jahniatko, ovečka</i>	<i>baran</i>	<i>ovca</i>
<i>psiček</i>	<i>psíča, šteniatko</i>	<i>psíček</i>	<i>pes</i>	<i>suka</i>
<i>mucka</i>	<i>mača</i>	<i>mačiatko</i>	<i>kocúr</i>	<i>mačka</i>
<i>osliček</i>	–	<i>somárik</i>	<i>somár</i>	<i>somarica</i>
<i>piščanec</i>	<i>kurča</i>	<i>kuriatko, kurčiatko</i>	<i>kohút</i>	<i>sliepka</i>
<i>puranček</i>	<i>morča</i>	<i>morčiatko</i>	<i>moriak</i>	<i>morka</i>
<i>goska</i>	<i>húsa</i>	<i>húska, husička</i>	<i>gunár</i>	<i>hus</i>
<i>račka</i>	<i>káča</i>	<i>kačička</i>	<i>káčer</i>	<i>kačka, kačica</i>

Priloga 5. Nevtralnno poimenovanje mladiča, pomanjševalnica, moška in ženska oblika živali oz. seznam živalskih družin

	Privlastňovacie individuálne	Privlastňovacie druhové
<i>mačka</i>	<i>mačkin</i>	<i>mačací</i>
<i>pes</i>	<i>psov</i>	<i>psie zuby</i>
<i>krava</i>	<i>kravin</i>	<i>kravské vemeno</i>
<i>kôň</i>	<i>koňov</i>	<i>konské kopyto</i>
<i>sliepka</i>	<i>sliepkin</i>	<i>slepačie</i>
<i>kohút</i>	<i>kohútov</i>	<i>kohúti</i>
<i>koza</i>	<i>kozin</i>	<i>kozí syr</i>
<i>ovca</i>	<i>ovcin</i>	<i>ovčie mláďa</i>
<i>prasa</i>	–	<i>prasací</i>
<i>somár</i>	<i>somárov</i>	<i>somári</i>
<i>hus</i>	<i>husin</i>	<i>husací</i>
<i>kačka</i>	<i>kačkin</i>	<i>kačací</i>

Priloga 6. Seznam individualnih in skupinskih svojilnih pridevnikov, tvorjenih iz poimenovanj domačih živali

Priloga 7. Primer vaje v aplikaciji Wordwall za tvorjenje individualnih i n skupinskih svojilnih pridevnikov